

BRUILOFTSLIED

STIG DAGERMAN

BRUILOFTSLIED

ROMAN

Uit het Zweeds vertaald door David Grävling

KOPPERNIK

Oorspronkelijke titel *Bröllopsbesvär*

Bröllopsbesvär © Stig Dagerman 2014, first published by
Norstedts, Sweden, in 1949. Published by agreement with
Norstedts Agency.

Copyright Nederlandse vertaling © 2014 David Grävling en
uitgeverij Koppertnik, Amsterdam

Foto voorzijde omslag Stig Dagerman, 1951, foto Hasse Enström

ISBN 978 90 821 7511 0 / NUR 302

www.koppertnik.nl

WIE KLOPT ER OP HET RAAM VAN DE BRUID?

Langzaamaan – zo heeft god de slak gemaakt, of wie 'm ook maakte. Maar wie 'm maakte, die deed dat goed. Waar heeft een slak snelheid voor nodig? Waar hij ook komt, is het van hem. Waarheen hij zich in de wereld ook begeeft, daar staat zijn woning op eigen grond. Dus hoeft hij zich niet de benen uit het lijf te rennen om op tijd thuis te zijn voor de executieverkoop, inbeslagname of dwangslachting. De slak, die draagt zijn huis op zijn rug. Zo'n rug zou je moeten hebben.

Maar heb je hem – dan verdragen ze je niet. Dan kunnen de zaterdagspachters, steenschrapers en berkenbastzuigers van Långmo op hun veranda staan staren en pruimen. Er zijn er die niets beters te doen hebben. Die veranda's voor hun vermolmde krotten hebben. Zodat ze alles wat er in Fuxe gebeurt kunnen zien. Zit je thuis met de *Smålänning* voor je, dan lezen ze mee, ook als het nauwelijks licht genoeg is. En bouw je een extra verdieping op je huis dan staan ze op hun veranda's te gapen tot hun mond vol vliegen zit. Spuug uit!

Nu is Victor helemaal doorgedraaid. Jawel. Dat hebben ze gezegd op hun veranda's. Het huis, zoals het huis was in de tijd van zijn schoonvader Asp Johannes, was zeker niet goed genoeg voor Palm de Pocher. Nee! Nog een huis op het huis! Een herenhuis had hij gedacht. Een achtenveertig morgen groot herenhuis. Patroon moet je zeker tegen deze ex-knecht zeggen. Hoorde dat het ene paard van de patroon droes heeft en dat de dochter van de patroon een baan heeft

gekregen bij een boekhouder in de stad. Zij met de bastaard dus.

De eerste keer dat je gedoopt wordt, telt niet. Het gaat om de andere keren. De enige naam die je hebt, is die je met schaamte draagt. Die de fluistertongen en kwaadsprekers je geven. En heb je een huis gebouwd dat een huis op zijn rug draagt, dan heet je de slak tot je sterft. Waar je ook heen gaat draag je de slak op je rug. Uiteindelijk word je krom en uitgeput. Uiteindelijk verdraag je het niet meer gezien te worden. Dan sluit je met een klap de deur van je kamer en sterft daarbinnen. Dan zit je alleen boven in het huis van het huis en kijkt jezelf in de rug, een levensopgave. Het gordijn doe je dicht want dan ben je niet te zien vanaf de veranda's. En de klokken die lopen voort, alle drie. Hangen aan de muur te tikken en te slaan. Zo weet je hoe de tijd naar rust en verlossing kruipt. Zo langzaam als een slak kruipt. De vrouw mag boven komen met het eten. Ga stil de trap op, lief, zodat het verandavolk je niet hoort. En neem de emmer mee naar beneden, hij stinkt.

Goed of slecht idee, dit met het huis? Kan allebei, hier is het altijd hetzelfde geweest: goede en slechte ideeën. Maar 's nachts, als het al licht begint te worden, gaat het gordijn heel langzaam omhoog. Langzaam, je bent immers een slak, hebt weinig haast. Waarom zou je haast hebben als alles wat je ziet van jou is?

Zojuist hebben ze gemaaid. Ging je naar beneden? Nee, omhoog moeten ze komen, de anderen. We dachten erover te maaïen, papa. Oké – is het mes scherp? Dat heeft de knecht geslepen, papa. Oké – en heb je hulp bij het maaïen? We krijgen Smelars van het armenhuis en Rullan, mijn meisje, zal naharken. Ze heeft vakantie. Oké – dan kun je maaïen. Maar houd de merrie strak. En koop zout en slijpstenen. Wat? Ja, papa.

Heeft Rudolf een slak op zijn rug als hij loopt? Ja, een kleine. Ooit wordt die groter. Dan verhuist hij naar boven. Dan sluit hij zich op en komt niet naar beneden voor hij wordt gedragen.

In de ochtendschemering glinstert de rogge. Rogge heeft zijn eigen zon. Maar binnenkort moet die worden gemaaid. Dan weer stappen op de trap. Als we eens maaïen, papa? Geef me een aar, dan kan ik voelen. Moeten het koren wel snijden dit jaar, ook al begrijpt niemand het. Smeer de wiel-
len, denk eraan. Het mes is zeker scherp? Ja, papa. Door het hek dan, jongen.

Maar nu. Moet je naar beneden? Je huis uit, naar de anderen? Naar beneden in het zicht van de verandaogen?

Omdat je vrouw terwijl de haring op tafel werd gezet zei: Ja, Hildur gaat trouwen. Oké. En met wie? Met Martin, die armoedzaaiër uit Långmo, met wie ze 's nachts aan het rommelen was op de veranda onder mijn raam. Nee, Martin die is hout gaan hakken in Västmanland toen zijn moeder stierf, dus dat is voorbij. De ring is teruggestuurd. Het is met de slager, met Westlund van Mon, die in Amerika is geweest. We hadden gedacht het hier te houden, de bruiloft. 't Wordt zondag voor de derde keer afgekondigd.

'Derde keer.' Zo langzaam gaat een bericht naar een slak. Maar trouwens: wat kan een slak een bruiloft schelen? Gaat hij zijn huis uit voor een bruiloft? Nee! Het doet er minder toe dan de kuil in het looppad. Het enige wat telt is de dood.

Nu is het zaterdagochtend, op de dag dat het gebeurt. Zag dat Westlund hier gisteren was. Met sigaar en veel opschik. De vrouw op de trap. Ga je niet naar beneden? Nee nooit. Beter te zijn waar je bent, te zijn wie je bent. Je kunt het beste hem zijn die ze van je gemaakt hebben. Zij die maken.

Maar een deur heeft geknarst en opeens staat die van de

schuur open. Een vent loopt langs de put, een lange dunne, komt recht op het huis af aanwaden in de dauw. Pet op zijn hoofd. Loopt voorovergebogen. Wat hij wil? Het is er vast één uit Långmo, een van de kijkers. Best het gordijn heel langzaam te laten zakken.

Best 'm te laten komen, ongezien.

Want de slak die laat alles komen. En het komt. Daarom loopt hij zo weinig. Want zo ver als hij kan zien is alles van hem. Hij ziet immers niet zo ver. Vorig jaar zag je verder dan dit jaar. Vorig jaar zag je de wikke van Ålasse vanuit je raam. Zo ver zie je dit jaar niet. Dus ben je dit jaar rijker; het rijkst is hij die precies zoveel ziet als hij bezit. Dank god voor een slecht zicht – zo zit de wereld in elkaar.

Hij hoort nog hoe er beneden op een raam wordt geklopt. Klunk als dat van Hildur en de vrouw. Maar wat gaat dat een slak aan? Langzaam wordt het gordijn lichter en hij loopt en loopt in het huis dat hij op het huis heeft gebouwd. Loopt zijn eenzame ronde om de schoorsteen, die midden in de kamer wit staat te glimmen. Loopt en loopt tot er een goot in de vloer komt. Als hij dat redt. Loopt en loopt en komt nooit bij de deur. Als een slak? Nee, als een klok.

Tijd om te worden omgedoopt. Tijd om te sterven.